

Kvinner i politikken

Et studiehefte i Senterpartiskolen

Forord

«Vi är många, vi är hälften av alle människor i stan, Av alla här i landet,
vi är många, vi är hälften: Ja, hälften av alla som finns - är kvinns»
(Vi är många! Tekst: Wava Stürmer)

Kvinner utgjør halvparten av jordas befolkning. Allikevel eier kvinnene mindre enn menn, tjener mindre penger, og deltar mindre enn menn i beslutningsprosesser. Norge er helt i verdenstoppen når det gjelder likestilling mellom kvinner og menn. Samtidig har norske kvinner gjennomgående færre lederposisjoner, lavere inntekter og formue, dårligere pensjonsrettigheter og mindre frihet i jobben enn norske menn.

Siden halvparten av innbyggerne i norske kommuner er kvinner, burde en like stor andel vært representert i lokalpolitikken. Politiske vedtak angår begge kjønn i akkurat like stor grad. Etter mer enn hundre år etter at de første kvinnene ble valgt inn i norske kommunestyre, har mindre enn 1/3 av norske kommuner en kvinnelig ordfører, og kvinneandelen i kommunestyrene er under 40%. Senterpartiet har et godt fokus på kjønnsbalanse, noe som blant annet er nedfelt i vedtekter og retningslinjer for nominasjon. Allikevel trenger vi flere kvinner som vil og kan engasjere seg i Senterpartiets politikk.

Med studieheftet *Kvinner i politikken* vil Senterkvinnene og Senterpartiets Studieforbund rette fokus mot rekruttering av kvinner som medlemmer, tillitsvalgte og folkevalgte. Vi vil også oppfordre fylkeslag og lokallag til å engasjere seg i dette arbeidet, i god Senterpartitradisjon.

Lykke til med arbeidet!

Senterkvinnene

Senterpartiskolen
Senterpartiets studieforbund

www.Senterpartiskolen.no

© Senterpartiets Studieforbund 2021

Tekst: Eline Stokstad Oserud, tidligere generalsekretær i Senterkvinnene og Kristin Madsen, generalsekretær i Senterpartiets Studieforbund

Forsidefoto: Senterpartiet.

Innhold

Før vi begynner	side 4
Kap. 1 Kvinner i politikken: Bakgrunn, fakta og utvikling	
Et raskt historisk tilbakeblikk	side 5
Lov om likestilling og forbud mot diskriminering	side 7
Hva sier Senterpartiets vedtekter om kjønnsbalanse?	side 9
Spørsmål til diskusjon	side 16
Lenker og lesetips	side 11
Kap.2 Verving og medlemspleie i et kvinneperspektiv	side 12
Medlemmene i Senterpartiet	side 12
Hvordan få med flere kvinner?	side 14
Spørsmål til diskusjon	side 16
Lenker og lesetips	side 16
Kap. 3 Politikk, makt og likestilling	side 17
Kvinner og menn i politikken	side 17
Spørsmål til diskusjon	side 18
Makt og innflytelse i lokalpolitikken - et kvinneperspektiv	side 19
Spørsmål til diskusjon	side 21
Virker «mainstreamingen» i likestillingspolitikken mot sin hensikt?	side 22
Har kjønn betydning for rollen som tillitsvalgt/folkevalgt?	side 23
Senterpartiets etiske retningslinjer	side 25
Spørsmål til diskusjon	side 24
Lenker og lesetips	side 25
Kap 4: Grønn feminisme: Senterkvinnenes politiske plattform	side 27
Kap. 5: Om å være folkevalgt i Senterpartiet	side 28

Før vi begynner

Om studieheftet

Dette studieheftet tar opp flere temaer knyttet til kvinner i politikken. Kap. 1 gir en kort oversikt over utviklingen av kvinners deltagelse i politikken fra tidlig 1900-tall og fram til i dag. Lover, regler om kjønnsbalanse og Senterpartiets vedtekter berøres også i dette kapittelet. Kap. 2 tar opp verving og medlemspleie. Her finner vi forskningsbaserte fakta om kvinners deltagelse i lokalpolitikken, og vi ser nærmere på hvordan vi kan rekruttere kvinner både som medlemmer, tillitsvalgte og folkevalgte i Senterpartiet. Kap. 3 handler om makt, innflytelse og politikk. Her belyses spørsmålstillinger knyttet til likestillingspolitikk, betydningen av kjønn i rollen som folkevalgt, makt og innflytelse. I dette kapittelet er det også en gjennomgang av Senterpartiets retningslinjer. Heftet kan gjerne deles inn i tre samlinger basert på spørsmålene som er laget til hvert kapittel. Det er også lagt inn en del lenker og lesetips, som vi anbefaler å bruke. Studieplan ligger på www.senterpartiskolen.no

Studieopplegget er fleksibelt, men for godkjenning og rett til opplæringstilskudd kreves det **minimum fire hele klokketimer til sammen**, inkludert pauser. (Hvis dere f.eks. begynner kl 18 og slutter kl 21 regnes dette som tre studietimer, selv om dere har en innlagt kaffepause underveis.) Det er dessuten krav til minst fire deltagere, som er til stede minst 75% av tiden.

NB: Opplæringstilskudd utbetales per godkjent studietime, uavhengig av antall deltakere.

Arbeidsformer kan variere, men studieheftet legger opp til bruk av studieringemethodikk. Derfor er det lagt inn mange spørsmål til refleksjon og diskusjon. Oppgaven til kurslederen er å legge til rette for god dialog, og sørge for at alle deltar aktivt. Studieopplegget kan gjerne kombineres med innledninger. Det er dessuten mange lenker til informasjon i studieheftet, som dere bør bruke aktivt.

Digitalt studiearbeid: Det er tillatt å gjennomføre inntil 50% av studieopplegget elektronisk, ved bruk av telefon, Teams etc. Alle deltagerne må da være til stede samtidig. **NB: I 2021 er det gitt unntak slik at kurs kan være heldigitale ut året.**

Viktig om frammøteliste:

Kursleder har ansvaret for å opplyse alle deltagere om at de blir ført opp på frammøteliste for kurs/opplæringstiltak, slik at deltagerne kan gi sitt samtykke. For kurs og studietiltak som mottar opplæringstilskudd i henhold til Lov om voksenopplæring er kursarrangør pålagt å føre frammøteliste som viser møtedatoer, varighet, deltagerens navn, fødselsår, kjønn og postnummer.

Frammøtelistene skal oppbevares i minst fem år. (Jfr. Lov om voksenopplæring, forskriftens § 9.) Senterpartiets Studieforbund behandler og oppbevarer frammøtelistene i henhold til [Lov om behandling av personopplysninger](#). Se også: www.senterpartiskolen.no og vår [Håndbok for studieledere](#).

Slik gjør vi det:

- **Meld inn kurset/studiearbeidet i [Kursportalen](#) eller [på nettsidene våre](#).**
- **Ta en titt på godkjent [studieplan](#) før dere begynner.**
- **Kurset/studiearbeidet må ha en varighet på minimum fire timer, hvor fire deltakere er til stede i minst 75% av tiden.** En studietime defineres som én klokkeperiode, inkludert pause.
NB: halve klokkeperioder blir strøket.
- **Rapportering/søk om tilskudd:** Kurs som oppfyller kravene har rett til opplæringstilskudd. Søknad og rapportering skal skje via [Kursportalen](#). Frammøteliste kan eventuelt sendes i brev til: Senterpartiets Studieforbund, Akersgata 51 0180 OSLO. **NB:** Frammøteliste **skal ikke** sendes i e-post eller SMS. Frammøtelister som sendes i e-post eller SMS blir avvist automatisk, og vil ikke bli registrert.
- **Utbetaling av opplæringstilskudd** skjer kvartalsvis. Ifølge Voksenopplæringsloven skal opplæringstilskudd utbetales pr godkjent studietime, og skal IKKE ganges opp med antall deltagere.
- **Kursbevis** Alle som gjennomfører studieopplegget (dvs. er til stede på minst 75 % av antall godkjente studietimer) har krav på kursbevis. Kursbeviset kan lastes ned via Kursportalen eller bestilles fra Senterpartiskolen.

For mer informasjon: <https://www.senterpartiskolen.no/kurs> eller ta kontakt med Senterpartiets Studieforbund: sps@sp.no

NB: VIKTIG OM KORONA OG SMITTEVERN

Det er umulig å si hvordan koronasituasjonen utvikler seg, og hvilke smitteverntiltak som vil være påkrevd framover. Vi skal uansett ta nødvendige hensyn og følge regler, anbefalinger og påbud. Vi må absolutt unngå at Senterpartiet sprer smitte på sine arrangementer. Som politisk parti er vi avhengige av tillit, og vi må derfor være ekstra påpasselige med smitteverntiltak.

Alle må følge godt med på informasjon fra egen kommune, kommuneoverlege, Folkehelseinstituttet og Senterpartiets hovedorganisasjon.

Voksenopplæringsforbundet har laget en smittevernveileder for kursarrangører som kan hentes her:

<http://vofo.no/ressursbank/smittevernveileder/>

Se også sidene til Folkehelseinstituttet: <https://www.fhi.no/sv/smittsomme-sykdommer/corona/>

Kapittel 1: Kvinner i politikken: Bakgrunn, fakta og utvikling

Et raskt historisk tilbakeblikk

I 1913 fikk kvinner i Norge alminnelig stemmerett. Dette hadde kvinnebevegelsen kjempet for siden 1880-årene, og Norge ble et første landene i verden som innførte alminnelig stemmerett for kvinner. Noen kvinner fikk imidlertid en begrenset kommunal stemmerett allerede i 1901, basert på at enten hun eller ektefellen betalte skatt over en viss sum. Disse reglene gjaldt for kommunevalgene i 1901, 1904 og 1907. Stemmeretten ga også kvinner rett til å bli valgt til kommunestyret.

Martha Steen Tynæs fra Arbeiderpartiet var en av de første kvinnene som ble valgt til kommunestyrerepresentant. I 1901 ble hun valgt inn i Oslo bystyre, hvor hun satt i en årrekke. 1907 fikk kvinner en begrenset stemmerett også ved stortingsvalg, og Anna Rogstad fra Frisinnede Venstre ble landets første kvinnelige vararepresentant til Stortinget i 1911. Det skulle allikevel gå 10 år før Norge fikk sin første kvinnelige stortingsrepresentant, da Karen Platou fra Høire ble valgt inn på Stortinget i 1922. (Kilde: [Stemmerett for kvinner i Norge. Store Norske Leksikon](#))

I 1910 fikk kvinner stemmerett i kommunevalg på lik linje med menn, men først i 1987 ble valgdeltakelsen blant menn og kvinner lik. Selv om kvinneandelen i folkevalgte forsamlinger har økt kraftig de siste tiårene, er kvinnene fortsatt underrepresentert i politikken. I 1975 var det 15,4% kvinner i kommunestyrene, i 1995 var prosenten økt til 32,7 og i 1999 var tallet 34,3%. Etter dette har veksten flatet ut. Først ved valget i 2015 kom kvinneandelen i kommunestyrene opp i 39%. Ved stortingsvalget 2017 ble det valgt inn 40 % kvinner på Stortinget. Dette er den høyeste kvinneandelen som er valgt inn på Stortinget noensinne. I Senterpartiet har andelen kvinnelige listekandidater ligget på ca. 40% de siste tre kommunestyrevalgene. Denne andelen har vært relativt stabil, med en liten økning i 2015.

Karen Grønn-Hagen (1903-1982) fra Hedmark, var Senterpartiets første kvinnelige stortingsrepresentant. Hun var også den første kvinnelige statsråden i en borgerlig regjering, og landets fjerde kvinnelige statsråd.

«For Karen Grønn-Hagen var politisk deltagelse en samfunnsplikt – for begge kjønn. Hun arbeidet hele sitt voksne liv for å skape anerkjennelsen for det syn at både ansvar og arbeid må bli likelig fordelt mellom de to kjønn.» ([«Fire flotte damer – kvinnelige statsråder 1945 -1963»](#)). [Artikkel av Ingunn Norderval, Nytt om Kvinneforskning 1/93, Norges Forskningsråd.](#))

Utviklingen i kvinners representasjon i kommunestyrene kan oppsummeres slik; fra 1945 til 1963-valget var det en stagnasjon, med en relativt kraftig økning fra 1967 til og med 1987-valget. Fra 1991 til og med 2015 var en moderat til svak økning.

Mye har altså skjedd i det drøye hundreåret som har gått siden kvinnene fikk stemmerett i Norge. Samtidig er det grunn til fortsatt arbeid, og det er grunn til å være utålmodig. Det går sakte framover, og det er fremdeles et stykke igjen til det likestilte samfunnet. Som en kuriositet må vi jo fortsatt være innført i **manntallet** i den kommunen hvor vi er registrert i folkeregisteret. Ordet «manntall» henger igjen i språket selv hundre år etter innføring av alminnelig stemmerett for kvinner. Hvorfor kan det ikke kalles «Offentlig stemmeregister», eller noe annet kjønnsnøytralt? Det heter for eksempel ikke lenger «Riksmeklingsmann», men «Riksmekler». «Fylkesmann» er byttet ut med «Statsforvalter». De aller fleste styrer har «leder» og ikke «formann», og «ombudsmann» er byttet ut med «ombud». Bagateller kanskje, men ord er språk, og språk er som kjent makt – ikke minst i politikken.

Lov om likestilling og forbud mot diskriminering

[Lov om likestilling og forbud mot kjønnsdiskriminering](#), §28 regulerer kjønnsbalanse i offentlige utvalg. Når et offentlig organ oppnevner eller velger utvalg, styrer, råd, nemnder, delegasjoner med videre, skal begge kjønn være representert på følgende måte:

- a. Har utvalget to eller tre medlemmer, skal begge kjønn være representert.
- b. Har utvalget fire eller fem medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst to.
- c. Har utvalget seks til åtte medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst tre.
- d. Har utvalget ni medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst fire.
- e. Har utvalget flere medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst 40 pst.

Første ledd gjelder også ved oppnevning og valg av varamedlemmer. Departementet kan gi dispensasjon fra kravet om kjønnsbalanse dersom det ikke har latt seg gjøre å finne et tilstrekkelig antall kvalifiserte medlemmer av begge kjønn. Første ledd gjelder ikke for utvalg mv. som etter lov bare skal ha medlemmer fra direkte valgte forsamlinger. For utvalg mv. valgt av folkevalgte organer i kommuner og fylkeskommuner, gjelder bestemmelsene i kommuneloven.

[Kommunelovens § 36](#), pkt 2 Forholdsvalg – listeforslag sier følgende om forholdsvalg og kjønnsbalanse: «Skal det velges to eller tre medlemmer, skal hvert kjønn være representert på den enkelte liste. Skal det velges fire eller fem medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst to. Skal det velges seks til åtte medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst tre. Skal det velges ni medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst fire, og skal det velges flere medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst 40 prosent. Ved valg til folkevalgte organer som etter lov bare består av medlemmer av kommunestyre eller fylkesting, og ved valg av arbeidsutvalg for folkevalgte organer, skal disse reglene følges så langt det er mulig. Når det gjelder representasjon av begge kjønn i styret i selskaper som er eid av kommuner og fylkeskommuner i fellesskap, vises til kapittel 12 A.»

Kommunelovens § 37 regulerer hvordan valgoppgjøret fordeler medlemsplassene på listene i forhold til det antall stemmesedler hver liste har fått, ved bruk av delingstall. § 37, pkt 3: «Viser det seg at et kjønn etter denne fremgangsmåte vil bli representert med færre medlemmer fra en liste enn det som følger av kravene i § 36 nr. 2, rykker kandidater fra det underrepresenterte kjønn så langt mulig opp på listen i det omfang som er nødvendig for å oppnå slik balanse.»

Lovkravene i §36 og §37 er ikke absolutte, fordi lovteksten sier at reglene skal følges *så langt det er mulig*. Kjønnsbalanse i for eksempel et formannskap er strengt tatt i konflikt med loven. Samtidig er det kommunene selv som vurderer om lovkravet kan oppfylles, noe fylkesmannen også godkjenner i [denne saken fra Østre Toten kommune. Her er 5 av 7 medlemmer nemlig kvinner \(NRK 28.09.2017\)](#)

Hva sier Senterpartiet sine vedtekter om kjønnsbalanse?

Etter kommune- og fylkestingsvalget i 2019 er 35 prosent av landets ordførere kvinner. Andelen kvinnelige ordførere har mer enn fordoblet seg de siste 20 årene. Menn og kvinner mellom 40 og 70 år med lang utdanning er mest overrepresentert i kommunestyrene.

[SSB: Ny kvinnerekord blant ordførerne](#)

Leder i Senterkvinnene, Beate Marie Dahl Eide ble selv valgt til ordfører i 2019. Etter stortingsvalget i 2017 sa hun i et intervju i Aftenposten at Senterpartiet over tid har hatt mange profilerte kvinnelige politikere, og at det er brukt tid på å bygge nettverk disse.

[\(Aftenposten 15.09.17\)](#) Til stortingsvalget i 2021 har Senterpartiet nominert likt antall kvinner og menn som listetopper: ni kvinner og ni menn.

Til kommunevalget i 2019 hadde Senterpartiet 41% kvinner på listene, en økning på ca 1% fra valget i 2015. Listene besto av 4976 menn, og 3484 kvinner. [\(Tall fra SSB\)](#) Valget ga Senterpartiet , 14,4% og 386 350 stemmer i kommunevalget. 2 300 by- og kommunestyrerepresentanter. Fordelt på kjønn ligger representasjonen på ganske nøyaktig 60% menn og 40% kvinner. Dette er samme resultat som i 2015.

Fra Senterpartiets ordførerkonferanse i april 2017.

Foto: Senterpartiet

Fordelingen blant Senterpartiets ordførere er ikke like god, med 64% menn, og 36% kvinner ([Tall fra SSB](#)) til tross for at valget 2019 ga ny kvinnerekord blant ordførere. Ifølge SSB har andelen kvinnelige ordførere mer enn fordoblet seg de siste 20 årene. Etter kommunevalget i 2019 er 35 % av landets ordførere kvinner ([Tall fra SSB](#)). Dette viser at vi fremdeles har en vei å gå når det gjelder kjønnsbalanse i kommunestyrene.

Senterpartiet sier følgende om kjønnsbalanse i sine vedtekter:

§ 4. Medlemmenes rettigheter og plikter

- A. Til tillitsverv i partiorganisasjonen kan bare velges medlemmer. Som partiets representanter i offentlige verv bør bare velges medlemmer. Ved alle valg og nominasjoner skal begge kjønn være representert med minst 40 prosent.

§ 6. Lokallaget

- A. Alle medlemmer i en kommune danner Senterpartiets lokallag, som ledes av et styre som er sammensatt slik: Leder, nestleder, studieleder, kasserer og minst ett styremedlem, lederen for Senterpartiets gruppe i kommunestyret og lederen eller vararepresentant i Senterungdommens lokallag. Hvor Senterungdommen ikke har lokallag, må det i styret velges representant for ungdommen. Begge kjønn skal være representert med minst 40 prosent. Lokallagsleder er lokallagets rettslige representant og underskriver på vegne av lokallaget i alle tilfeller der denne myndighet ikke er overdratt til andre.

§ 12. Sentralstyret

- A. 1. Partiets leder, nestledere og seks medlemmer valgt av landsmøtet, samt leder i Senterungdommen og Senterkvinnene og Senterpartiets Studieforbund, danner Senterpartiets sentralstyre. Av ni landsmøtevalgte representanter skal det minst være fire av hvert kjønn. Hvis den parlamentariske leder ikke fra før er medlem av sentralstyret, tiltrer vedkommende sentralstyret som vanlig medlem for sin periode som gruppeleder.

§ 7. Fylkesorganisasjonen

- A. Alle lokallag i fylket danner Senterpartiets fylkesorganisasjon som ledes av et styre som består av: Leder, 2 nestledere, fylkesstudieleder og minst 2 - to - styremedlemmer valgt av fylkesorganisasjonens høyeste myndighet, årsmøtet, og lederen i Senterpartiets gruppe i fylkestinget, én stortingsrepresentant, og eventuell sametingsrepresentant med tilhørighet i fylket.

I fylker der Senterpartiet har flere representanter i Sametinget, velger gruppen én representant til fylkestyret. Lederen eller vararepresentant i Senterkvinnenes og Senterungdommens fylkestyrer, er medlem av fylkestyret i partiet. Begge kjønn skal være representert med minst 40 prosent.

Se også retningslinjene for nominasjon til kommunevalg, fylkestingsvalg og stortingsvalg, som også pålegger kjønnsbalanse ved nominasjoner:

<https://www.senterpartiet.no/Om%20SP/vedtekter-og-retningslinjer>

Spørsmål til diskusjon

1. Hvorfor tror dere at økningen i kvinnelig deltakelse i folkevalgte organer har stagnert?
2. Tror dere at 50/50 fordeling av kjønn på valglister, i styrever og øvrig representasjon er oppnåelig? Begrunn svaret.
3. Hvordan syns dere de ulike delene av partiet jobber for å få flere kvinner inn i politikken? Har dere ideer og innspill? Hva kan gjøres konkret i lokallaget, fylkeslaget, sentralt?

• Lenker og lesetips

«Karen Grønn-Hagen Første kvinnelige statsråd i borgerlig regjering» [Artikkel, temanummer 100 år med stemmerett for Kvinner. Informasjonsmagasin Tynset kommune 3/13](#)

«Indirekte forskjellsbehandling av kvinner i politikken» [Artikkel, Agenda Magasin 18.04.19](#)

«Lav kvinnerepresentasjon som demokratisk problem. Lokale partilags arbeid med kjønnsbalanse på valglister» [Artikkel, Tidsskrift for kjønnsforskning nr 3/19](#)

«Kvinner og menn i kommunepolitikken – hvem mener de at de representerer og hvor stor innflytelse opplever de å ha?» [Artikkel, Tidsskrift for kjønnsforskning nr 3/19](#)

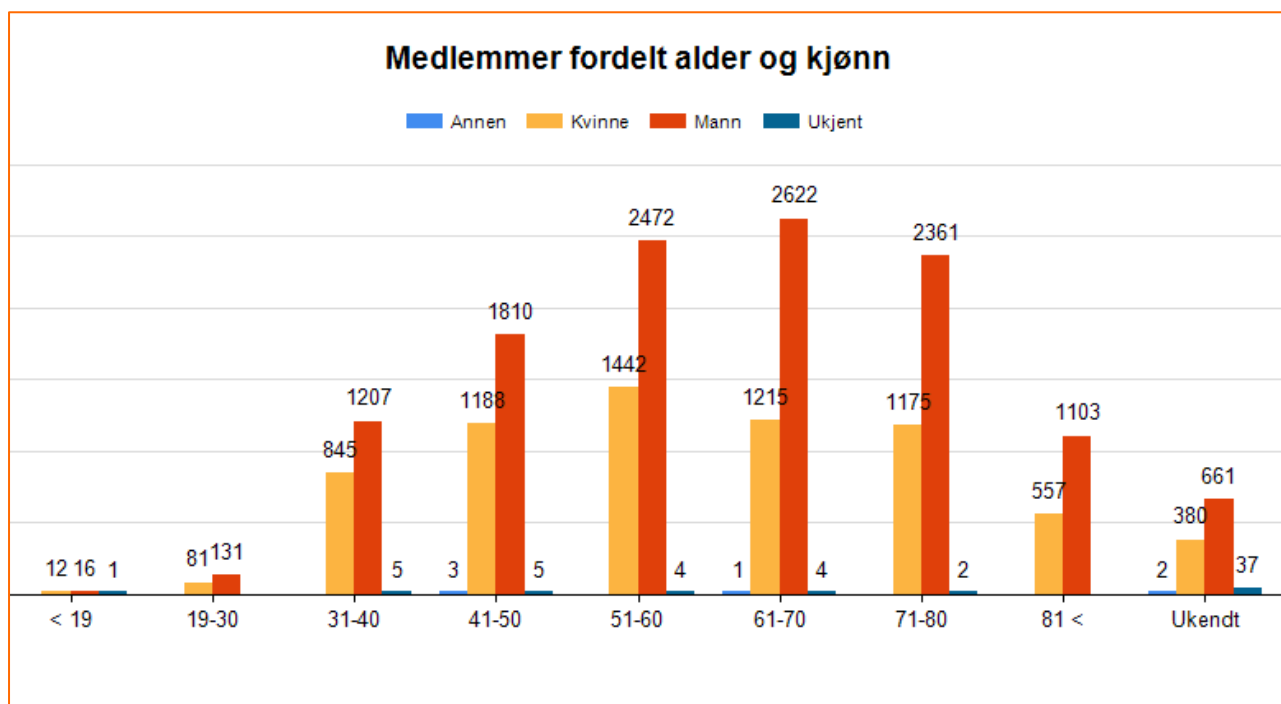
«Mot kvinnerekord på Stortinget» [Valg 2021 NRK 16.07.21](#)

Kapittel 2: Verving og medlemspleie i et kvinneperspektiv

Medlemmene i Senterpartiet

[Levekårsundersøkelsen 2017 \(SSB\)](#) forteller at andelen av befolkningen som er aktive medlemmer av politiske partier, har gått ned de siste 20 årene. Høyt utdannede og yrkesaktive er oftere medlem av et politisk parti enn lavt utdannede og arbeidsledige. Menn er noe oftere enn kvinner medlem av et parti, og andelen øker med alder. Blant menn på 67 år eller eldre er 14 prosent medlem av et parti, og 4 prosent er aktive medlemmer.

Til tross for en generell nedgang i antall medlemmer i politiske partier i Norge, vokser Senterpartiet og har hatt medlemsvekst seks år på rad. Senterpartiet telte 22 253 medlemmer ved årsskiftet 2020/2021, inkludert 1992 fra Senterungdommen. Senterpartiet har flest mannlige medlemmer, denne statistikken (2021) viser:

Kjønnfordeling, medlemmer i Senterpartiet: Menn: 64 % Kvinner: 35 %

Det er selvfølgelig noe variasjon mellom lokallagene, men dette er det store bildet.

Mange lokallag har derfor en utfordring når det skal velges nytt styre eller stilles liste til kommunevalg når det gjelder å få nok kvinner på listene. Når vi ser på skjevfordelingen i medlemsmassen, er det ikke så rart at det kan være vanskelig rekruttere kvinner til verv, både som tillitsvalgte og folkevalgte.

Hvorfor skal vi sette et ekstra fokus på å rekruttere flere kvinner inn i lokallaget? Et lokallag og et lokallagsstyre skal fungere som et lag som jobber mot det samme målet. Vi skal være uenige og diskutere. De beste løsningene, både politisk og organisatorisk kommer ofte ut av en god diskusjon. Dette får vi ikke til ved å sette sammen en homogen gruppe.

Kvinner og menn er forskjellige. Vi kan si at kvinner og menn har forskjellige tankesett, og legger vekt på ulike elementer. Kvinner og menn har ofte ulike prioriteringer, men her er det selvfølgelig store variasjoner. Vi kan ikke generalisere ved å si at menn og kvinner er forskjellige på akkurat de og de punktene. Det vi bør fokusere på er at kvinner og menn, ved å være forskjellige, kompletterer hverandre.

Mange kan se på det som unødvendig og «rart» å skulle sette et ekstra fokus på å verve kvinner. Men vi bør fokusere på å få et lokallag og et lokallagsstyre med folk med ulike kvaliteter. Ved å få en mer jevnbyrdig medlemsmasse, vil vi også ha en større «pott» når vi skal finne kvinner til tillitsverv og posisjoner.

Vervearbeid og rekruttering av kvinner er en sak det må settes av tid til i lokallaget.

Foto:Pxhere

Et viktig punkt å ha med seg når vi skal rekruttere kvinner inn i tillitsverv og posisjoner, er å fokusere på kvaliteter. Ingen bør spørres fordi hun er kvinne, men fordi hun har kvaliteter som er viktige for styret. Når vi har klart å rekruttere flere medlemmer inn i lokallaget, er det viktig å tilby kurs og opplæring for å bygge opp kompetanse hos disse. Dette kan lokallaget gjøre gjennom medlemskvelder, bygderåd, kommuneråd, kurs og studeringer mm.

Senterpartiet Studieforbund har mange ulike studieopplegg gjennom

www.senterpartiskolen.no . [Her ligger det mange studiehefter og annet studiemateriell](#) med ulike temaer til fordypning. Dette er også en god kilde til å diskutere temaer og problemstillinger i lokallaget. I tillegg gir organisert studiearbeid en ekstra inntektskilde for lokallaget. Vi får **opplæringssttilskudd** for de studietimene vi registrerer, se www.senterpartiskolen.no

Hvordan få med flere kvinner?

I rapporten «Kvinner politiske interesse og deltakelse» ([Likestillingscenteret 2013](#)) viser May Linda Magnussen og Christine Svarstad til undersøkelser som sier at kvinner er noe mindre interessert i internasjonal politikk og «generell politikk» enn menn, men like opptatt av lokal- og regional politikk. Studier fra blant annet Statistisk Sentralbyrå viser at kvinner er mer interessert i velferdspolitikken enn menn, og kvinner oftere er mer opptatt av politiske enkeltsaker. Magnussen og Svarstad viser også til at kvinner og unge mener at de må ha kunnskap før de tar på seg politisk arbeid.

Kvinner ber også sjeldnere enn menn om å få stå på en valgliste. Langt færre kvinner enn menn gjenvelges, dette gjelder bare 30 prosent av de kvinnelige kommunestyremedlemmene. Kvinner takker i mindre grad enn menn ja til en ny periode. Politisk erfaring er blant de viktigste egenskapene for å bli valgt til norske kommunestyre. Studier viser at kvinner i gjennomsnitt sitter en kommunestyreperiode, mens menn sitter litt over to kommunestyreperioder ([Utstillingsvindu for kvinner i politikken: Aars og Christensen 2012](#)) Hvis vi ønsker mer likestillingen i lokalpolitikken, hvor kvinner og menn er likt representert i kommunestyrene må kvinner både rekrutteres inn, og de må gjenvelges. Hvilke faktorer gjør noen kvinner mer interessert i politikk enn andre? I rapporten «Kvinner politiske interesse og deltakelse» pekes det på seks faktorer, som er fordelt i kronologisk rekkefølge (faktor 1 har størst forklaringskraft, og faktor 6 minst forklaringskraft.)

1. **Alder:** Unge er mindre interessert i politikk enn eldre. De som er minst interesserte i politikk er de unge voksne under 35 år. De med størst interesse for lokalpolitikk er de mellom 65 og 75 år.
2. **Utdanning:** Kvinner med høy utdanning er mer interessert i politikk enn de med lav utdanning. Høyt utdannede personer i yrker og posisjoner som utgjør gode ståsteder å se mer overordnede samfunnsmessige problemstillinger fra. De med høy utdanning regnes også for å utgjøre de mest «refleksive» delene av befolkningen. Disse har en større mulighet til å reflektere over problemstillinger.
3. **Deltakelse i frivillige organisasjoner:** Det er større sannsynlighet for at kvinner som deltar i slike organisasjoner er mer politisk interessert enn de som ikke gjør det. Å rekruttere kvinner inn i organisasjonsliv kan være et sted på veien til politisk interesse.

4. **Yrkesstatus:** Mennesker uten stabil tilknytning til arbeidslivet er relativt mindre interesserte i politikk enn andre.
5. **Antall barn:** desto færre hjemmeværende barn – mer interesse for politikk. I tillegg kan flere barn begrense mulighetene for å følge med i politikken (både kvinner og menn).
6. **Hvilken sektor en jobber i:** Offentlig ansatte er mer politisk interessert enn de som jobber i privat sektor.

Rapporten viser også til at de kvinnene som støtter likestilling mellom menn og kvinner er mer interesserte i politikk enn de som ikke støtter likestillingsvennlige påstander. Dette funnet er ikke signifikant for menn.

I disse faktorene finner vi ikke signifikante forskjeller mellom menn og kvinner, men dette hjelpe oss til å tenke på hvordan vi kan rekruttere kvinner til partiet. Det gjør det lettere å «velge ut» hvem vi spør om å bli medlem, eller som vi ønsker å rekruttere som tillitsvalgt og folkevalgt. Hvordan kan vi bruke disse faktorene i vårt rekrutteringsarbeid?

Det er tidligere påvist at de som er interessert i politikk og har mer kunnskap om politikk enn gjennomsnittet, har større sannsynlighet for å være politisk aktive enn andre. Derfor kan det være lurt å sette fokus på disse tingene når vi verver, dette gjelder både menn og kvinner. Men dette må ikke være begrensede for hvem vi spør - for alle kan være medlem i et politisk parti.

Hva så, når vi har vervet flere kvinner til både tillitsverv og folkevalgte verv? Da er det interessant å se på det rapporten «Kvinner politiske interesse og deltakelse» sier om kvinners behov for kompetanse før de tar på seg politisk arbeid.

Marit Arnstad taler til Senterpartiets Landsmøte 2017. Foto: Senterpartiet

Derfor bør lokallagene ha et ekstra fokus på å bygge kompetanse hos de nye medlemmene, gi dem støtte og inkludere dem i behandlingen av politiske saker. Lokallagene kan gjerne bruke tid på å forklare og redegjøre rundt kommunestyregruppas arbeid, hvordan politiske saker kommer til behandling, hvordan vi behandler sakene i gruppa og jobber inn mot politiske partier vi samarbeider med i kommunestyret. Dette er verdifull kunnskap som ofte kan være selvforklarende for dem som har jobbet med dette i mange år, og som sitter midt i det politiske arbeidet.

For utenforstående som aldri har vært med i slike prosesser kan det derimot være uklart hvordan vi jobber i en kommunestyregruppe. Å gi flere denne informasjonen og inkludere dem i arbeidet kan være med på å bryte ned terskelen for å påta seg politisk arbeid. Dette styrker oss som organisasjon og som parti.

Spørsmål til diskusjon

1. Bør vi ha et spesielt fokus på å verve kvinner? Begrunn svaret.
2. Hvordan skal lokallagene jobbe for å verve flere kvinner?
3. Bør vi arrangere egne temakvelder for kvinner? Hvorfor/hvorfor ikke? Diskuter!
4. Hva tror dere er de viktigste grunnene til at kvinner ikke deltar i politikken? Hva tenker dere Senterpartiet og Senterkvinnene kan gjøre for å rekruttere flere kvinner til politiske og organisatoriske verv?

• Lenker og lesetips

«Noen ordførere er født kvinner» Frøydis Sund, Rådgiver ved Likestillingscenteret
Oppland arbeiderblad 02.11.2015

<https://www.aa.no/politikk/valg2015/valg/noen-ordforere-er-fodt-kvinner/o/5-35-185417>

[Høy andel kvinnelige politikere gjør kvinner og menn mer likestilte](#) Kilden
kjønnsforskning.no 2015

[Bjarte Folkestad, Jo Saglie & Signe Bock Seggaard: Kvinner i lokalpolitikk 2015 . Rapport
Institutt for samfunnsforskning 2016:08](#)

Bjarte Folkestad, Jo Saglie & Signe Bock Seggaard:Hva fremmer en likestilt lokalpolitikk?
Tidsskrift for samfunnsforskning 1/2017

https://www.idunn.no/tfs/2017/01/hva_fremmer_en_likestilt_lokalpolitikk

May Linda Magnussen og Christine Svarstad (Agderforskning og Likestillingscenteret 2013):
Kvinnerns politiske interesse og deltagelse <http://senterforlikestilling.org/wp-content/uploads/2017/03/Kvinnerns-politiske-interesse-og-deltakelse.pdf>

Kapittel 3: Politikk, makt og likestilling

Kvinner og menn i politikken

Selv om Norge har falt litt på [likestillingsbarometeret til World Economic Forum](#), ligger vi fortsatt helt i front i likestillingsarbeidet. Vi er allikevel ikke i mål, og det er fremdeles et godt stykke igjen til det likestilte samfunnet, i [følge Statistisk Sentralbyrå sine indikatorer for likestilling \(2016\)](#). Selv om kvinner deltar i arbeidslivet i nesten like stor grad som menn, jobber kvinnene mer deltid, tjener mindre og innehar langt færre lederstillinger enn menn. Kvinner jobber langt oftere i offentlig sektor enn menn, og mange yrker er fremdeles sterkt kvinne- eller mannsdominert. Kvinner har etter hvert fått et langt høyere utdanningsnivå enn menn, men dette har så langt ikke resultert i et mindre kjønnsdelt arbeidsmarked. Siden kvinnene for alvor gjorde inntog i politikken i 1970-årene, utgjør kvinneandelen i norske kommunestyre som tidligere nevnt 39 % i 2015.

Fra 1971 har antallet kvinnelige formannskapsmedlemmer steget med 27,6% til 42,9% i 2015, og antall kvinnelige ordførere har økt fra tre ordførere i 1971, til 120 i 2015. Kvinneandelen blant landets ordførere er allikevel bare på 28%. Blant varaordførere er prosentandelen høyere, med 42,8%. Langt færre kvinner enn menn gjenvelges til kommunestyret. I 2015 utgjorde kvinnene 34% prosent av de gjenvalgte kommunestyrerepresentantene, mens menn utgjorde 66%.

Vi ser at selv om kvinneandelen i politikken har økt over tid, går det svært sakte framover. Hvis vi ser nærmere på tallene fra valgene i 2011 og 2015, ser vi at veksten har avtatt og nesten stoppet opp. Fra 2011 økte kvinneandelen med 1,5% og i 2015 med kun 0,9%. Legger vi denne lave veksten til grunn for framtidige lokalvalg, vil det ta flere tiår før det er reell kjønnsbalanse i landets kommunestyre. ([Folkestad, Saglie, Bock Seegard: Kvinner i lokalpolitikk 2015 – en statusevaluering. Institutt for samfunnsforskning rapport 2016/8](#))

Kvinneandelen i kommunestyrene har altså økt med 4,9 % i løpet av fire valgperioder - 16 år. Med denne «farten» vil det ta mer enn 30 år å oppnå kjønnsbalanse i kommunestyrene. Men er den skjeve sammensetning av menn og kvinner i kommunestyrene et problem? Ja, mener professor Ingrid Guldvik ved Høgskolen i Innlandet: — *Når kvinner systematisk er underrepresentert i politikken, er det et demokratisk problem. Forskning viser at kvinner og menn prioriterer forskjellig. Med lav kvinneandel risikerer vi at mange saker ikke kommer på dagsorden, sier professoren som har tatt doktorgrad i «kjønnsrettferdighet og kvotering i lokalpolitikken».* ([Kjønnsbalansen. Artikkel i Fri Fagbevegelse 21.04. 2015](#))

Maria Dyrhold Sandvik sier det slik i artikkelen [«Lokalpolitikens andre kjønn» publisert i Manifest Tidsskrift 27.11.2014](#): «Den låge kvinneandelen i mange kommunestyre er eit demokratisk problem. Kven som utformar politikken får konsekvensar for kva som blir politikk – og kva som blir sett på som politisk interessant og relevant. Mange av dei same kommunane som har låg kvinneandel i politikken opplever såkalla «kvinneflukt», noko som igjen får konsekvensar for fødselsstatistikken. Eit kommunestyre med eit stort fleirtal middelaldrande menn gjev neppe effektiv politikktutvikling når kommunane må finne svar på korleis dei kan tiltrekke seg unge kvinner.»

I vårt naboland Danmark har likestillingen stått stille i lokalpolitikken de siste 25 år, i følge en [artikkel i Information 21.11.2017](#): «Kun en tredjedel af de danske kommunalpolitikere er kvinder, og modsat vores nabolande er udviklingen gået i stå i Danmark. På Vestegnen, hvor flere af kommunerne er særligt mandsdominerede, er kvinderne enige: Manglen på kvinder har stor betydning for kommunalpolitik. I Brøndby er der kun én kvinde ud af 19 byrådsmedlemmer».

Spørsmål til diskusjon

Seniorforsker Petter Bae Brandtzæg ved SINTEF gjennomførte studien «Facebook is no «great equalizer»: A big data approach to gender differences in civic engagement across countries» i 2015. Gjennom å studere stordata kom det fram at kvinner i alle aldre ser ut til å være langt mindre interessert i politikk og nyhetsinformasjon på Facebook enn menn. Kvinner utgjør 30 prosent av de som er politisk interesserte, og spriket mellom menn og kvinner gjelder grovt sett både globalt og i Norge. Les mer om studien på sidene til SINTEF:

<http://www.sintef.no/siste-nytt/kvinner-er-lite-politiske-pa-facebook/>

Hva tenker dere om funnene i studien? Hvorfor ser kvinner ut til å være mindre interessert i politikk enn menn? Hva kan vi gjøre for å stimulere til at flere kvinner blir interessert, og ønsker å engasjere seg? Hva tror dere? Diskuter!

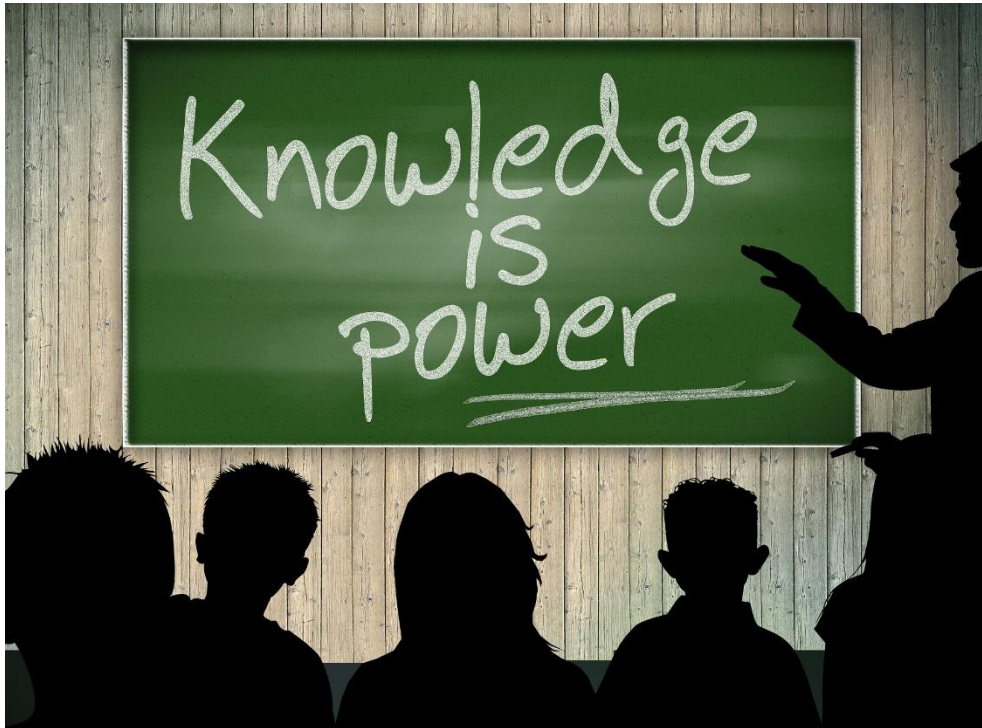

Foto: Pixaby

Makt og innflytelse i lokalpolitikken - et kvinneperspektiv

"All makt i denne sal" er hentet fra talen som statsminister Johan Sverdrup holdt 2.juli 1884. Da kunne regjeringen for første gang ta sete i Stortinget, etter en langvarig dragkamp mellom konge og storting. Som kjent førte denne kampen til riksrettsaken mot regjeringen Selmer, og oppnevningen av regjeringen Sverdrup bante vei for en innføring av parlamentarismen i praksis. Politikk handler om makt, og om hvordan makt utøves for å utvikle og forme samfunnet i ønsket retning.

Maktbegrepet er både positivt og negativt, og makt er av og til nødvendig. Vi utøver ulike former for makt, selv om vi kan synes det er ubehagelig å definere det vi driver med som nettopp utøvelse av makt. Av og til må vi bruke makt, for eksempel gjennom å sette grenser i barneoppdragelsen. Noen ganger kan det være nødvendig å utøve makt for hindre ulykker og skader. Av og til må samfunnet tre inn og overta ansvaret for den som ikke kan ta ansvar for seg selv, som for eksempel ved overformynderi og tvangsinnleggelse i psykiatrisk institusjon – også videre. De fleste av oss godtar at staten bruker akseptabel makt for å regulere samfunnet, for eksempel gjennom påbud, forbud, sanksjoner og straff. Uakseptabel makt i form av overgrep og vold derimot, er det svært få som tolererer. Derfor er det klare grenser for i hvilken grad staten kan utøve makt overfor borgerne.

I dagligtalen bruker vi ordet makt i litt forskjellige betydninger. Når vi snakker om "å makte noe", bruker vi ordet i betydningen å orke, klare, eller å holde ut. Definisjonsmakt, sier vi når vi vil ta eierskapet til politiske saker eller temaer vi vil ha på dagsorden – i saker hvor vi selv ønsker å definere innholdet. Vi kan snakke om overmakt og om avmakt, og vi snakker om å bemektige seg noe når noen tar seg til rette. Vi vet at det ligger stor makt i hvordan ord brukes og defineres. Makt utøves for eksempel gjennom hvordan ord og begreper pakkes inn og serveres i retoriske vendinger, slik vi kjenner det fra politikken.

Forskning som er gjennomført viser at folk som føler seg mektige er

- mer sentrert rundt egen person, og mindre interesserte i andre
- dårligere til å lytte, og dårligere til å lese andre menneskers mimikk og kroppsspråk
- dårligere til å oppfatte de negative sidene ved situasjoner
- i mindre stand til å oppfatte motstand og negative reaksjoner hos andre
- dårligere på impuls kontroll, og mer hemningsløse i sin adferd
- mindre mottagelige for påvirkninger og korrektiver
 - mer opptatt av hva de kan «bruke» andre mennesker til

(Kilde: «Ruset på makt», Linda Lai (2013))

Hersketeknikker

De fleste har hørt om «hersketeknikker», og mange vil forbinde dem med tidligere sosialpsykolog og professor Berit Ås. Hun beskrev fem hersketeknikker i Årbog for kvinderet (4):55-88. Hun mente at hersketeknikker i første rekke brukes av menn overfor kvinner, men teknikkene brukes også av menn overfor andre menn, og av kvinner – overfor både menn og andre kvinner. De som bevisst benytter seg av ulike hersketeknikker, er folk som er ute etter å vise at de har makt. De forsøker å gjøre motparten usikker, redd eller latterliggjort, for å vinne en diskusjon eller få gjennomslag for egne krav og meninger. Hersketeknikker handler om manipulasjon, og er et kraftig virkemiddel for å «sette ut» andre. Ved å overkjøre og nedvurdere andre mennesker svekkes også deres selvspekt og selvtillit. De fem hersketeknikkene som Ås beskrev kjenner nok mange igjen fra ulike situasjoner:

1. Usynliggjøring

Alle mennesker har et grunnleggende behov for å bli sett og bekreftet. Derfor er usynliggjøring en meget sterk form for hersketeknikk. Det kan handle om forbigåelse, at en blir overkjørt, ikke slipper til i debatter, ikke blir lyttet til eller tatt på alvor.

2. Latterliggjøring

Dette kan være nedsettende kommentarer eller karakteristikk som har til hensikt å sette ut motparten ved at han eller hun blir sint, såret eller tier stille. Dette skjer gjennom manipulasjon, og ved at en forsøker å ta fra motparten respekt. Stadige avbrytelser og kroppsspråk kan også virke latterliggjørende, ved den som snakker ikke blir tatt på alvor.

3. *Tilbakeholdelse av informasjon*

Tilbakeholdelse av informasjon skjer når noen bevisst holder unna opplysninger, og bevisst bruker dette som et maktmiddel. Eksempelet kan være at informasjon foran et møte blir tilbakeholdt for noen av deltagerne. Disse vil bli da sittende som «spørsmålstegn» dersom de andre begynner å diskutere denne informasjonen seg imellom med største selvfølgelighet.

4. *Fordømmelse uansett hva du gjør*

Dette kan være en måte å henge ut personer eller grupper på, slik at ingenting av det de prøver å gjøre blir «riktig»: «*Damn if you do, and damn if you don't.*» Dette er «dobbelstraffing» fordi det er det samme hva vi gjør og hvordan vi reagerer – fordømmelsen skjer ved at «alt» bevisst tolkes i verste mening.

5. *Påføring av skyld og skam*

Påføring av skyld og skam skjer på flere måter. Det kan være ydmykelser, ærekrenking og blottstilling, og at en får høre at en ikke er dyktig nok, eller ansvarlig nok. Påføring av skyld og skam får en til å føle seg «dum», «liten» og «skyldig».

Det finnes flere hersketeknikker enn disse fem. [Camilla Ländin](#) har skrevet en bok om sju nye hersketeknikker. Ländin mener vi må være oppmerksomme på hersketeknikker, og avsløre dem på en konstruktiv måte. Det gjelder å ikke bli provosert, men heller si fra tydelig og på en saklig måte dersom en blir utsatt for slike teknikker.

Spørsmål til diskusjon

- Hva ligger i begrepet makt? Hva er positivt, og hva er negativt med makt?
- Hvordan ser dere på bruk av hersketeknikker i et kjønnsperspektiv? Hvor «vanlig» er det at menn benytter slike teknikker overfor kvinner i politikken? Hva gjør vi når noen bruker disse teknikkene, og hvordan kan vi avsløre dem? Hva kan vi gjøre når noen blir utsatt for slike teknikker?

Virker «mainstreamingen» i likestillingspolitikken mot sin hensikt?

Norge skårer høyt på likestilling i internasjonale sammenhenger fordi så godt som halve arbeidsstokken er kvinner, skriver forskerne Mari Teigen og Helga Eggebø i debattartikkelen «I politikken har klima samme vikeplikt som likestilling» ([Kilden, kjønnsforskning.no 21.12.2017](#)) Teigen og Eggebø peker samtidig er det norske arbeidsmarkedet fremdeles er svært kjønnsdelt, og at kvinner i snitt bare 88% av det menn tjener pr time vi arbeider. Til tross for at kvinner i dag innehar de mektigste ministerpostene i regjeringen, er 3 av 4 av landets samlede makteliten fremdeles menn. Jenter gjør det gjennomsnittlig bedre enn gutter på skolen, og utgjør et flertall av studentene i høyere utdanning, men menn har fremdeles både høyere status og lønn i arbeidslivet. Selv om menn i økende grad tar omsorg for egne barn, er det fremdeles mødre som både tar ut mesteparten av foreldrepermisjonen og tar ansvar for hus og hjem i tillegg til å være i jobb.

Trakassering, vold og overgrep er omfattende og alvorlige problemer, som i særlig grad rammer kvinner. Til tross for all verdens gode intensjoner går utviklingen sakte når det gjelder rettsikkerhet på dette området. Det grunn til å undre seg over hvorfor det er slik, og hvorfor likestillingen går sakte i «verdens mest likestilte land». Men fakta viser at det fremdeles er mye arbeid igjen før reell likestilling er oppnådd, også i vårt land. Som vi har sett gjennom statistikken for kvinners deltagelse i lokalpolitikken, vil det med dagens hastighet fremdeles ta flere tiår å få en reell kjønnsbalanse her.

Dagens hovedstrategi for likestillingspolitikken er «mainstreaming». Dette vil si at likestilling skal integreres i all politikktutvikling, på alle områder og i alle ledd av alle virksomheter. Alle er et ansvar her, så vel offentlige myndigheter som arbeidsgivere og arbeidslivsorganisasjonene. Disse aktørene har et lovpålagt ansvar å jobbe aktivt for likestilling på sine ansvarsområder. Problemet med denne tankegangen, er at problemer og utfordringer i likestillingspolitikken skjules og blir usynlige. Dette er skummelt, for problemene og utfordringene er der like fullt selv om de ikke får fokus.

«Det er en besnærende tanke at likestillingsarbeid er noe som gjelder alle, over alt, på alle områder, til enhver tid. Men problemet er at ingen har makt, myndighet, kompetanse eller midler til å gjennomføre likestillingsarbeidet i praksis. Derfor vedvarer kjønnsdelingen i skole og arbeidsliv, lønnsforskjeller, mannsdominans og trakassering. Tanken bak «mainstreaming» er god, men denne strategien har i praksis vist seg å ikke fungere: Når likestilling blir alles jobb, er det ingens ansvar», skriver Teigen og Eggebø i artikkelen det er vist til innledningsvis.

Og da går det kanskje går som i historien om Alle, Noen, Ingen og Enhver?
Det var et viktig arbeide som skulle gjøres og ALLE var sikker på at NOEN skulle gjøre det.
ENHVER kunne ha gjort det, men INGEN gjorde det.
NOEN ble sint på grunn av dette, for det var ALLE sin jobb.
ALLE trodde ENHVER kunne gjøre det, men INGEN forsto at ALLE ikke ville gjøre det.
Det endte med at ALLE bebreidet NOEN da INGEN gjorde hva ENHVER kunne ha gjort.

Har kjønn betydning for rollen som tillitsvalgt/folkevalgt?

Den norske regjeringen har pr. januar 2018 en kjønnsbalanse på 50/50, hvor statsminister, finansminister og utenriksminister alle er kvinner. Samtidig har stortinget en sammensetning med 59% menn og 41% kvinner. Sametinget er sammensatt av 56% menn, og 44% kvinner, mens fylkestingene har en fordeling på 56/44 prosent, i menns favør. I kommunestyrene er fordelingen som vi har sett på 61 % menn, og 39% kvinner.

Færre enn en av tre norske kommuner har en kvinne som ordfører. «*En skam for det politiske Norge og en utfordring for demokratiet. Det er likestillingsombud Sunniva Ørstaviks klare dom over at vi også etter årets valg får skuffende få kvinner i ordførerposisjon*», skriver [Kommunal Rapport 15.10.2015](#).

Kvinnene utgjør halvparten av Norges befolkning, men er jevnt over dårligere representert enn menn i folkevalgte organer. Kjønnsbalansen i politikken burde vært langt bedre enn den er i dag; rett og slett fordi politikk i like stor grad angår både kvinner og menn.

*Møte i Senterkvinnene tidlig i 1960-årene.
Foto: Senterpartiet*

Kjønn har betydning i politikken, noe blant svensk forskning har vist ([Wängnerud, Lena and Anders Sundell, 2012](#)). Flere kvinnelige politikere har gitt mindre lønnsforskjeller, likere fordeling foreldrepermisjon og flere heltidsarbeidende kvinner i offentlig sektor. I Norge skjedde utbyggingen av kommunale barnehager både tidligere og raskere i kommuner med høy andel kvinnelige politikere sammenlignet med andre kommuner. ([Kjønnforskning.no 2015](#)) Ideelt sett skal ikke kjønn ha betydning i et likestilt samfunnet, men som vi ser er det fremdeles en vei å gå før norsk samfunnsliv og politikk er likestilt. Betyr denne kjønnsbalansen noe for rollen som folkevalgt? Hva tror dere?

Det har på mange måter blitt tøffere både i samfunnet, og i politikken. Dette ser vi blant annet gjennom hetsing i sosiale medier, og i mediernes kommentarfelter. Kvinner og jenter er spesielt utsatt: - *Vi ser en økende tendens til at jenter og kvinner blir utsatt for trakassering og overgrep på digitale arenaer, sier likestillings- og diskrimineringsombud Hanne Bjurstrøm til NTB. Tirsdag publiserte ombudet en rapport til FN om hvordan Norge etterlever sine forpliktelser etter kvinnekonvensjonen (CEDAW). Ifølge rapporten har fremveksten av sosiale og digitale medier ført til nye arenaer for å utøve trakassering av og overgrep mot kvinner. Ombudet mener regjeringen mangler «en effektiv tilnærming for å forebygge hatytringer og digital vold mot jenter og kvinner.»*

- *Vi er usikre på om det eksisterer et tilstrekkelig juridisk vern. Vi er opptatt av at jussen på området blir gjennomgått. Det er mangel på både kunnskap og ressurser på feltet, sier Hanne Bjurstrøm. [\(Kilde: Kampanje.com\)](#)*

Offentlige personer som for eksempel politikere er utsatt for hets, sjikane og direkte trusler. Dette har også økt i takt med utbredelse og bruk av sosiale medier: «Så mange som 82 prosent av statsrådene og stortingsrepresentantene oppgir at de har opplevd minst én form for uønsket atferd, trusler eller har mottatt hatmeldinger, viser en ny rapport fra Politihøgskolen. 4 prosent oppgir at de har vært utsatt for alvorlige hendelser. Det handler om angrep, forsøk på angrep, trusler om å angripe politikeren eller nærstående personer eller skadeverk på eiendom eller personlige eiendeler», [skriver Dagsavisen 18.01.2018.](#)

Over 30 prosent av ordførerne og en betydelig andel av lokalpolitikere har opplevd uakseptabel oppførsel som trusler og trakassering i denne valgperioden, [viser en fersk undersøkelse fra Kommunal Rapport](#) Så mange som en av ti kvinnelige kommunestyrerepresentanter sier at [de har opplevd seksuell trakassering de siste tre årene.](#) Trusler, sjikane, hets og seksuell trakassering handler om makt og maktmisbruk. Denne makten utøves som oftest av menn overfor kvinner, selv om kvinner også sjikanerer og truer – og menn bruker de samme teknikkene overfor andre menn. Allikevel er det fremdeles kvinnene som blir mest utsatt for kjønnsbasert maktbruk – og maktmisbruk. [#MeToo-kampanjen](#) høsten og førjulsvinteren 2017 viser dessverre hvor utbredt kjønnsbasert maktmisbruk er. Avsløringene om menns maktbruk mot kvinner har kommet fram i bransje etter bransje, i arbeidsliv, politikk, arbeidsliv og næringsliv.

«#Metoo dreier seg om mer enn sex. I arbeidslivet og politikken blir grensene for uakseptabel maktbruk flyttet og kravene til anstendighet skjerpet.», skriver politisk kommentator Aslak Bonde i denne kronikken i Kommunal Rapport, 19.01.2018: <https://kommunal-rapport.no/meninger/kronikk/2018/01/nye-tider-maktpersoner>

Senterpartiets etiske retningslinjer

Høsten 2017 utløste #Metoo-kampanjen et skred av varslingsaker innen arbeidsliv, kulturliv og i organisasjoner. Det har dessverre kommet fram triste eksempler både på seksuell trakassering, overgrep og annen grenseoverskridende seksuell adferd innen de fleste politiske partier i Norge. Senterpartiet har egne etiske retningslinjer, men ledelsen i partiet så at det var behov for revidering. Reviderte retningslinjer ble derfor vedtatt av landsstyret i april 2018 (utdrag): *Senterpartiet aksepterer ingen form for trakassering, diskriminering eller annen utilbørlig adferd overfor personer du forholder deg til. I Senterpartiet er det nulltoleranse for adferd som oppleves seksualisert krenkende og som ikke respekterer en annens integritet fysisk, følelsesmessig eller mentalt. Tillitsvalgte som blir kontaktet om uønsket seksuell oppmerksomhet eller annen utilbørlig adferd må ta alle slike henvendelser alvorlig med nødvendig oppfølging i forhold til alle parter.*

Spørsmål til diskusjon

- Kan «mainstreaming» i likestillingspolitikken være en av årsakene til at likestillingsarbeidet i mange tilfeller går saktere enn tidligere? Tror dere at mainstreaming kan bidra til at viktige likestillingspolitiske saker blir satt til side, eller skjult? Hva er bra med mainstreaming? Finn gjerne eksempler.
- Hvordan avslører vi maktmisbruk, trakassering og lignende adferd – og hva kan vi gjøre hvis vi oppdager at noen blir utsatt for dette?
- Hvordan kan vi jobbe forebyggende, når det gjelder tiltak mot maktmisbruk og at noen blir utsatt for trakassering, trusler eller seksuelt krenkende adferd?
- Hvorfor er kvinner i politikken mer utsatt enn menn? Kan dette virke inn på kvinners lyst og motivasjon til å delta aktivt i politikken? Hva tror dere?

- **Lenker og lesetips**

Slik står det til med likestillinga i Noreg (Framtida.no): [Artikkel, Framtida 25.06.17](#)

«Kvifor har menn mer makt enn kvinner?» [Artikkel, Framtida 29.9.17](#)

Arbeidsmiljøsenderet: <https://www.arbeidsmiljo.no/berit-as-fem-hersketeknikker/>

10 hersketeknikker du skal vokte deg mot (Ledernett): <http://ledernett.no/10-hersketeknikker-du-b%C3%B8r-vokte-deg-mot>

["Slik slår du tilbake mot hersketeknikkene" \(Elise Rønnevig Andersen, Aftenposten 20.12.17\)](#)

Kjønn og makt – video: <https://www.youtube.com/watch?v=OluGgfFisuQ> Sigrid Sollund (2017): [Hersketeknikker - nyttige og nådeløse](#)

Høy andel kvinnelige politikere gir mer likestilling:
<http://kjonnsforskning.no/nb/2015/09/hoy-andel-kvinnelige-politikere-gjor-kvinner-og-menn-mer-likestilte>

[Jon Risdal og Hilde Sandvik \(2012\): Hersketeknikk: en slags håndbok](#)

[Elaine Eksvärd \(2012\): Slå tilbake! Selvforsvar mot hersketeknikker](#)

«De mottar mye hets. Nå håper de unge, kvinnelige politikerne at noe endelig kan skje.»
[Artikkel, Aftenposten 25.05.21](#)

Kapittel 4: Grønn feminisme:

Senterkvinnenes politiske plattform

Grønn feminisme tar utgangspunkt i at kjønnene skal være sosialt, politisk og økonomisk likestilte. Aktive mennesker tar del i og tar ansvar for utviklingen av sitt eget lokalsamfunn. Miljøbevisste mennesker setter økologi og bærekraft høyt og tenker langsiktig.

Grønn feminisme -
Politisk plattform
2020-2022

En bredere kvinnerolle handler om at det skal legges til rette for at jenter og kvinner kan ta valg uavhengig av de forventninger som har blitt knyttet til det å være feminin og kvinne. Jenter og kvinner skal oppfordres til å gjøre sine valg med bakgrunn i egne styrker og evner og ikke med bakgrunn i samfunnets forventninger til deres rolle.

Likestilling handler om balansen mellom rettigheter og plikter. Senterkvinnene har likestilling i utvidet forstand som et mål for å sikre alleinnflytelse på samfunnsutviklingen, uavhengig av kjønn, kjønnsidentitet, religion, seksuell legning, kulturell og språklig bakgrunn. Senterkvinnene mener at økt likestilling vil bidra til å styrke og utvide kvinnerollen.

Likestilling i familiepolitikken må ikke skje ved en svekkelse av kvinnerollen, morsrollen og kvinners rettigheter. Likestilling betyr ikke at vi skal bli mer like, men at kvinner og menn er like mye verdt og at vi har like muligheter. Det handler om at tradisjonelle kvinneyrker og kvinneroller anerkjennes som like viktige og verdifulle for samfunnet som det som tradisjonelt har vært mannsdominert.

Senterkvinnene mener det er en viktig oppgave å synliggjøre kvinnelige forbilder, også i media. Positive eksempler, forskning og en aktiv politikk er viktige forutsetninger for å oppnå likestilling. En stor del av likestillingen vil skje gjennom holdningsendringer og gode forbilder, og kan ikke vedtas. Senterkvinnene mener storsamfunnet, frivillige organisasjoner, barnehager, skoler og arbeidsplasser spiller en viktig rolle for å styrke bevissthet rundt likestilling og bedre holdninger. Det offentlige må aktivt bidra til å fjerne de hindringer og begrensinger som måtte være for å oppnå mer likestilling i samfunnet.

Her finner du Senterkvinnenes politiske plattform 2020-2022:

<https://www.senterpartiet.no/senterkvinnene/politisk-plattform>

Kapittel 5: Å være folkevalgt i Senterpartiet

10 punkter om å være folkevalgt i Senterpartiet

1. Programmet – lov eller veileder?

Partiprogrammet er kontrakten mellom velgerne og de folkevalgte, og dette forplikter. Programmet er også bindemiddelet mellom medlem, styret, gruppa og den enkelte folkevalgte. Det er programmet som gir partiet identitet, og som viser forskjellene partiene imellom. Hver og en har dessuten en moralsk forpliktelse til å følge programmet, både av hensyn til medlemmene og velgerne.

2. Forankret i lokal virkelighet og sentral partiideologi

Senterpartiets verdisyn gjør det sjelden til noen motsetning å kombinere lokale interesser med hensynet til partiets idégrunnlag. Noen konflikter kan det likevel bli. Jordvern, bo- og driveplikt i landbruket er typiske eksempler, fordi Senterpartiet fremmer en restriktiv politikk i slike spørsmål. I praksis vil det fra tid til annen kunne oppstå ønske om å fravike partilinjen for å ivareta personlige hensyn i lokalpolitikken. Senterpartiets verdisyn og politiske tradisjon har plass for lokale variasjoner i valg av politiske løsninger.

3. Uenighet

Ulike oppfatninger er en styrke i prosessen mot å finne den beste løsningen. Uenighet i form av låste posisjoner og strid internt i gruppa er alt annet enn konstruktivt. Lag gjerne noen spilleregler som dere kan enes om, er det lettere å gå inn i konfliktsakene når de kommer. Det vil være godt «forebyggende arbeid» om uenighet varsles i gruppemøte/kommunerådsmøte og aldri kommer som en overraskelse i kommunestyret. Vis romslighet, men i store saker hvor et splittet Senterparti blir avgjørende for saker av stor betydning for partiet og/eller kommunen, kan det bli nødvendig å gjøre vedtak som binder gruppa.

4. Ombudsrollen

Som folkevalgt i Senterpartiet skal vi være ombud for kommunens innbyggere. Hver og en av oss har et personlig ansvar for kontakt med velgerne, og for å fremme deres saker innenfor rammen av partiprogrammet vårt. Gruppa og lokallagsstyret har et overordnet ansvar for utadrettet informasjon, men ombudsrollen må hver og en av oss ta ansvaret for. Ombudsrollen ivaretar vi gjennom å gjøre oss tilgjengelige. Vi trenger ikke å svare på alt fra

alle til enhver tid, men vi må føle ansvar for å ta imot spørsmål og innspill på saker som er viktige for den enkelte.

5. Arbeidsgiveransvaret

Som folkevalgt følger det også med et arbeidsgiveransvar, som vi skal være oss bevisst. Kommunens arbeidsgiverpolitikk vil være et av de viktigste styringsverktøyene for folkevalgte. Samtidig kan det oppleves utfordrende å være både arbeidsgiver og ombud, samtidig som vi skal bidra til politiske endringer i kommunen. KS har laget et hefte om folkevalgtes arbeidsgiveransvar, som gjerne kan leses: [Folkevalgtes arbeidsgiveransvar](#)

6. Medlemskontakt

Det er gruppas og styrets ansvar som fellesskap at kontakten mellom kommunestyregruppa og medlemmene er god. Derfor har kommunestyregruppa plikt til å stille seg til disposisjon. I Senterpartiet skal medlemmene og organisasjonsapparatet utgjøre et arbeidsfellesskap som er sentralt både for utvikling av politikk, og for løsning av de utfordringer som kommer opp i løpet av valgperioden. Det skal kalles inn til kommunerådsmøter, og disse må fungere. Møtene er et kontaktpunkt mellom partigruppe, styre og medlemmer. Dessuten er slike møter vedtektsfestet, og derfor skal lokallagsstyret «*medvirke til at det alltid er god kontakt og samarbeid mellom Senterpartiets representanter i kommunestyret og andre kommunale ombud, og lokallagets medlemmer og tillitsvalgte, ved at det avholdes kommunerådsmøter regelmessig*», som det heter i [Senterpartiets vedtekter, § 5](#)

7. Kontakt med organisasjoner og interessegrupper

I valgkampen og programarbeidet er vi ofte flinke til å ta kontakt med frivillige organisasjoner, næringsorganisasjoner og ulike interessegrupper for å få deres mening. I det løpende politiske arbeid i valgperioden kan vår vilje til å lytte på andre settes på prøve. Det er i behandlingen av konkrete enkeltsaker at organisasjonene virkelig verdsetter vår vilje til å høre deres syn i saken. Organisasjonslivet skal vite at i Senterpartiet blir organisasjonene hørt og tatt på alvor, selv om vi ikke alltid klarer å tilfredsstille alle ønsker fra ulike interessegrupper.

8. Vi er Senterpartiets folkevalgte

Politisk arbeid er frivillig arbeid. Vi rekrutterer velgere på grunnlag av våre meninger, men medlemmer og tillitsvalgte rekrutterer vi i tillegg ut fra et positivt fellesskap som folk har lyst til å delta i. Vårt arbeidslag er et sosialt arbeidslag. Folk som trives sammen, klarer å løse saklig uenighet seg imellom. Vi trenger individualister også i Senterpartiet, men ikke de som først og fremst vil bruke partiet som arena for å hevde meninger som er uavklart med resten av oss.

9. Arbeidsdeling lokallagsleder og gruppeleder

Lokallagslederen skal bidra til at partiet utvikler program, og stiller kandidater til valg som forplikter seg på programmet. Etter valget innkaller lokallagsleder nyvalgt kommunestyregruppe til konstituering og drøfting av hvordan den og styret skal samarbeide. Lokallagsleder sørger for god kontakt mellom gruppa, styret og medlemmene, kaller inn til kommuneråd og griper inn hvis det oppstår sprik mellom gruppa og programmet.

Gruppelederen skal lede kommunestyregruppa slik at det er samsvar mellom programmet og de standpunkt partiet fremme, og skal sørge for en fornuftig arbeidsdeling mellom medlemmene i gruppa. Gruppeleder skal i samarbeid med lokallagslederen legge til rette for kontakten mellom gruppa og medlemmene, og har ansvar for å orientere styret ved lokallagslederen om saker som kommer til behandling og at partiets syn i viktige saker drøftes med partiet før gruppa trekker sine konklusjoner.

10. Arbeidsfellesskap og trivsel

Gruppa og styret skal fungere som et arbeidsfellesskap. Gruppeleder, eventuelt ordfører og lokallagsleder må derfor ha en felles forståelse av arbeidsdelingen. Vi skal utvikle et arbeidslag hvor alle - uavhengig av alder, kjønn og «fartstid» i parti og kommunestyre opplever at de er likeverdige deltakere. Nøkkelordet er trivsel! Det skal være hyggelig å gå på gruppemøte, og vi skal glede oss til diskusjonene i kommunerådet vårt. Selvsagt vil det være vanskelige og mindre hyggelige saker som må håndteres, og noen ganger er vi uenige. Da skal vi være saklige, vi må diskutere sak og ikke person. Og selv om det er mye alvor i politikken, trenger vi også fest og moro. Senterpartiet er et utadvendt parti, og derfor skal vi ikke opptre som en lukket klubb. I alt vi gjør skal vi derfor tenke på hvordan vi får involvert medlemmene i diskusjonene våre, og hvordan vi skal formidle sluttbudskapet til velgerne.

De 10 punktene er et utdrag fra studieheftet «Arbeidet i kommunestyregruppa». Heftet kan hentes på www.senterpartiskolen.no)

Senterpartiskolen

Senterpartiets studieforbund

www.senterpartiskolen.no